

Мельничин Наталія Ігорівна,
*аспірант спеціальності 035 «Філологія»,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ І НОВІТНІХ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ НА ПРИКЛАДІ НАУКОВО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ К. СОСЕНКА

Процеси глобалізації, трансформацій та інтеграції в сучасному суспільстві, а також поява нового покоління з іншим поглядом на життя, актуалізують проблему потреби у нових підходах до організації навчального процесу в загальноосвітніх школах. Вони спрямовані на те, щоби формувати в учнів різносторонню особистість, яка володіє комунікативними навичками і здатна ефективно діяти в різних соціальних сферах. Компетентісно спрямована система навчання в школі реалізується переважно через уроки української мови та літератури. Модернізація уроку передбачає не лише зміни у змісті навчального процесу, а й використання сучасних технологій та методів викладання [4, с. 121]. У навчально-виховній системі літературної освіти функціонують основні форми організації процесу і викладу матеріалу: традиційні та новаторські підходи і методи. Один із напрямів розвитку сучасної освіти пов'язаний із впровадженням інноваційних технологій під час уроків літературного краєзнавства.

Розглядаючи на уроках літератури рідного краю науково-просвітницьку діяльність К. Сосенка, доцільно використовувати його напрацювання. Коли вчитель має на меті викласти новий матеріал про діяльність видатних особистостей, зокрема й К. Сосенка, то керується переважно традиційними методами та прийомами. Вони базуються на передачі інформації вчителем через лекції, розповіді та ілюстрації, а також на репродуктивну діяльність учнів. Інформація подається у вже готовому вигляді, тому у цьому процесі використовується переважно асоціативна пам'ять. Основний недолік такого підходу – отримання лише готової інформації, яка не заохочує до аналізу,

критичного огляду та ін. Тим не менш, така організація навчальної діяльності дає змогу учням дізнатися і вивчити новий матеріал, щоб у подальшому застосовувати свої знання у практичній формі [3, с. 143]. Наприклад, лекції та розповіді дозволяють викласти основні факти та здійснити аналіз творчості, розглянути внесок автора у літературну спадщину рідного краю, а наочність сприяє кращому запам'ятовуванню.

Окрім цього, існують також новітні методи та прийоми, які доцільно застосовувати на уроках літератури рідного краю, наприклад:

1. *використання новітніх технологій*: інтерактивні дошки, презентації, відеоматеріали та онлайн-ресурси можуть зробити уроки більш цікавими та доступними для учнів;

2. *проектна діяльність*: створення учнями власних проєктів, наприклад, відеороликів, аудіозаписів, веб-сайтів або блогів, що присвячені творчості автора, може стимулювати творчість та розвивати навички дослідження;

3. *краудсорсинг ідей (crowdsourcing)*: залучення учнів до обговорень через використання соціальних мереж або платформ для спільної роботи над творчими завданнями [1];

4. *ігрові технології*: використання ігор для вивчення творчості автора може зробити процес більш захопливим та запам'ятовуваним для учнів.

Тим не менш, найкраще методи та прийоми працюють, коли їх поєднують, адже від надмірного чи одноманітного викладу та вивчення матеріалу часто втрачається ефективність проведеного уроку та його цінність.

Саме тому на урок літератури рідного краю можна запропонувати учням вивчення науково-просвітницької діяльності К. Сосенка. Варто зазначити, що у його доробку немає художніх творів, а власне наукові, публіцистичні, есеїстичні, тому вчителю необхідно подавати матеріал, враховуючи ці особливості. У працях К. Сосенка є чимало напрацювань із фольклористики про дослідження українських традицій, їх співвідношення із іншими культурами: вияв спільних та відмінних ознак. Попередньо опрацювавши

матеріали з доробку автора, вчитель зможе провести не лише цікавий урок із тематичного погляду, а й такий, який активізує діяльність та підвищить зацікавлення в учнів. Комбінування традиційних та новітніх методів та прийомів може цьому посприяти. Наведемо приклади таких поєднань.

Круглий стіл. Створення ситуації, коли учні сидять у колі і обговорюють певний аспект творчості К. Сосенка: біографію, позиції та погляди науковця. Можна дати кожному учневі можливість висловити свою думку чи власну інтерпретацію розглянутого уривку із твору, після чого запропонувати обговорення загальних тем.

Дебати. Поділ учнів класу на групи із завданням продемонструвати своє бачення щодо певного питання, пов'язаного із К. Сосенком.

Написання есе. Дати учням певне завдання або тезу для опрацювання. Це може бути, наприклад, аналіз конкретного уривку із твору К. Сосенка.

Краудсорсинг ідей – це ще один чудовий спосіб залучити учнів до активної участі та спільної роботи над певним завданням. На уроці літератури рідного краю з творчості К. Сосенка краудсорсинг ідей можна застосувати наступним чином:

- *брейнштормінг (brainstorming):* запропонувати учням певну тему чи аспект творчості К. Сосенка та попросити їх додавати ідеї, асоціації, запитання або свої роздуми щодо цієї теми. Це може бути реалізовано через спеціальні онлайн-інструменти для колективної роботи або просто на дошці в класному приміщенні [2];

- *формування групових проєктів:* учні можуть бути розділені на групи для їхнього створення. Кожна група може додавати свої ідеї і спільно створювати проєкт;

- *використання онлайн-платформ* або спеціалізованих онлайн-сервісів для обміну ідеями та спільної роботи, наприклад, *Google* Документи або спільні дошки для обговорення – це дозволить учням активно співпрацювати над конкретними завданнями [1, с. 25];

• *створення спільного ресурсу*: учні можуть спільно створити онлайн-ресурс або електронний банк знань, де вони додають корисні матеріали, інформацію про діяльність К. Сосенка.

Усі ці способи дозволять учням відчувати свою важливість у процесі навчання та сприятимуть активізації, а також обміну думками та ідеями. Відтак комбінація традиційних методів, таких як групові обговорення та літературний аналіз, із новітніми підходами, включаючи використання технологій, творчі завдання та різні форми позакласної активності, дозволить поглибити знання про життя та діяльність науковця рідного краю. Цей підхід сприяє більш активній участі учнів у навчальному процесі та розвитку їхньої творчої мисленнєвої діяльності.

Отже, поєднання традиційних та новітніх методів та прийомів під час вивчення літератури рідного краю на прикладі науково-просвітницької діяльності К. Сосенка може зробити процес вивчення більш цікавим та ефективним для учнів, допомагати їм краще розуміти та оцінювати напрацювання науковця. Такий синтез методів сприяє формуванню творчого мислення та розширює можливості для осмислення та застосування знань у практичному житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ісаєва О. О. Вивчення літератури в цифрову епоху: про реалії сьогодення і перспективи в майбутньому. *Всесвітня література в школах України*. 2016. № 1. С. 24-28.
2. Ісаєва О. О. Формування сучасного читача засобами медіаосвіти. *Всесвітня література в сучасній школі*. 2013. № 2. С. 34.
3. Куцевол О.М. *Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія)*. Київ, 2009. 300 с.
4. Марфинець Н. Інноваційні технології навчання на уроках літературного краєзнавства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 26. Серія «Педагогіка, соціальна робота». С. 120-122.